

„על נהרות הירדן“

על נהרות הירדן הקימו שפתנו.

לעולם, לעולם לא אשפח עקבינו;

כל מה שעוללו פה לפנינו,

כל ששתינו ספגנו היגונים,

בפאת נגב — אלישע רודין

א. הקדיש

לא ייאמן כי יסופר, אבל המעשה
החרחש בימינו ולעינינו.

נטע נעמן של יהדות, בן טפוחם של
דורות ישראל, נעקר על שרשיו

ושרשי שרשיו במחי סופה אחת שיצי
אה מנתיקה של מהפכה במדינה אחת

גדולה רבת־לאומים ועתירת נוסחאות־
חיים וגלויים עממיים. לא נמצא דופי

בתרבות של שום גוי, אך על תרבות
עברית גזרו נדוי, אף על שפתה יצא

צו השמד, הם מלהזכיר בשמה ומלבטא
את מליה בקהל עם ועדה או ללמדה

לתינוקות של בית רבן, גיבס דלים
שבדלים, השגורים או המגומגמים בפי

שבטים נדחים קמו מעפר בתוקף דבר
המלכות, דיאלקטים גנונים הוצאו מאר

פל לאור ונעשו שפות חיות, חכמי־
חרשים עלו על האבנים ליצור לחדלי

שפה ברורה אותיות כתב ולשון קיר־
גיוס, בושמנים, באשקירים, עובדי

האש הכל זכאים לדבר בלשונם ולהעי
לות ניצוצות יצירה ממקור עצמיתם

הקדומה, אך השפוז, אשר בה נכתבו
פסוקי בראשית ברא וממכמניה נחצבו

בפי נביאים חזונות לאתרות הימים,
נאסרה, צאי, צאי טמאה אמרו לה, והיא

טהורה בת טהורים, גיבה זך ומרום
טראש ומקדם והולם לבה צלצלי פעי

מונים המבשרים צדק ומשפט, זעקת
שבר על שור עניים ואנקות אביונים.

ואילו הצבור היהודי לא הרגיש כראוי
לא בשעת מעשה ולא לאחר זמן בגדל

האסון ובעומק העלבון שניתכו עליו
בגזירת רעה זו, לא הבין שזהו שמה

רוחני, שסופו להביא גם לידי כליה

גופנית, שזוהי שריפת נשמה שלאחר־
ריה אין הגוף יכול עוד להתקיים אלא

קיום של גיוון אטי או מהיר, לא הבין,
או הבין, אלא שנתהלה וזהמם וניטמ

טם, הואיל ורק בהמהום של סמטום
אפשר להסביר את החזיון המביש,

שניטלה הנשמה משבט גדול בעמנו
והוא לא צעק וי גדול וגורא והוא לא

הרעיש את המצפון האנושי, אף לא
את המצפון הלאומי, לא זו שהצבור

היהודי לא התגונן כמעט, לא מחה, לא
תבע דין־צדק, לא קמו מקרבו מקוננים

ומבכים לאסונו, אפילו בתקופה שנמ־
צאו בה מנינים מרובים של גבורי

רות, שלא החשו למען ציון וקבלו עליה
רדיפות וקדשו את שמה בחיי־יסורים

בתאי־כלא ובמות־עניים בארץ גזיר־
רה, החשו הכל כמעט למען שפת ציון,

הכי לא היתה אף שתיקה זו מעין
הודאה מצד הנרדף בצדקת הרודף?

ואם לא הודאה, הרי כניעה היתה כאן,
כניעה מקובצת, ויתור מהיר, אם כי

מאונס, צבור גדול מישראל ויתר על
כבודו, על חיי רוחו, על ערכי היסוד

של היותו הלאומית, על צלמו הלאומי,
שהוא בעצם צלמו האנושי, וזכרו נא:

זה היה צבור יהודי ספוג דת ישראל
והרבות־מורשה, יושב על מלאת של

מסורת, אמון מדורי־דורות על תורה
וחכמה ממקור ישראל, מטופל בחדרים,

בישיבות, בבתי־ספר עבריים, במוס־
דות להשכלה עברית ומשופע בתכ־

מים, בלמדנים, בגבאים ועסקנים, ברי־
בנים, במורים, בסופרים, אך בפרוץ

הסופה נתגלה שכל פריחת היהדות
ברבוי צורתניה כגולה תהיא, המאושר

שה והחיונית שבגלויות, לא היתה
אלא מדימה וכי הדין עם הפיטן המקור

נן, שלא עם אלא עדר אנתנו, העדר
נחכהל בסופה והתחילה המנוסה, שפרי

עה בעיקר בראשי הצבור, העם, בהמור־

לית, לתמוטה נפשית, שהביאה גם את

נרשאו הנלהבים של החזון העברי
לידי פשיטת רגל לבריותה, לא נותרה

עוד כל ברירה אלא בריחה או כניעה,
חיש מחר עזבו את המערכה גם האח־

רונים, השבילים הבודדות, מבין שלומי
האמונה העברית, חוג קטן של עסק־

נים ומזומן של סופרים, שנתגיגעו, אמ־
גם, עת קצרה ובאפס־כוח, ליצור כתנ־

אים תחדשים „ראשית“ חדשה, לא
יצא ימים מרובים ותקף האלם גם את

אחרוני האחרונים, הכל פרשו מן השג־
עון לעברית, ויתרו, השלימו, הכל עד

אחד, ולא עד בכלל.

נמצא אחד שלא נדם, לא נכנע, לא
השלים עם מר הגזירה וקולו לא נחבא

אף ברוב שנים — והוא המשורר אלי־
ש ע רודין, הכל כרתו את הלשון

העברית מפייהם, חוץ מאלישע, הוא לא
כרת אותה, הוא כרת עם מה ברית,

ברית עולם בינו לבין שפת ציון ויריר־
שלים, בינו לבין שפת עמוס וישעיהו,

בינו לבין השער לא לזה, הסולם
אשר מלאכיה עולים ויורדים בו ונש־

מות דורות מישראל תעלינה בשלבי
לחזות בנצח.

ועל זאת הוא שר בקולו הרם, קול
ענות נצחון:

לְעִבְרִיתוֹ: כָּל צְמָא לְמַלְכוּת שְׁמַיִם.

והוא אשר חרת בשער ספרו „בפאת

נכר“, קובץ שירים והגיונות, את הטור־
רים הנוגעים עד הנפש: „לא כבתה

האש שהציתו אבותי, העברית עוד
הומה בקרבי כיון, עצורה והתומה

האש בעצמותי, שפת עמוס הנוקד ושי־
רת ישעיהו, כאש היא צורבת, כפטיש

הולמת, הברית שבינינו לעד היא
קיימת“.

ב. האביר

מי הוא האביר ללא חת הלזה, הנא־
מן לעברית, אשר לא בנו לענותה ולא

חס לשלומה, ובתוך „ארץ האש“ הנ־
עים זמירות וארג הגיונות על גורל

עניה לא־רוחמה, מושפלה, בזויה? מי

הוא זה אשר מסר עצמו לרדיפות, לע־
נני בתירכלא, ואף לסכנת־נפש על

אמירת הלל לעברית, לשון הלשונות?
מי הוא זה אשר שם נפשו בכפו בשביל

לשיר את כליון הנפש לשיריה השדר־
דה? מי הוא בן־יחיד זה הפוקד לבדו

שנים על שנים תוך השמטה העברית
בארץ הגדולה והרחבה את קבר הא־

בות ושכל חייו ורנן שירתו נהפכו
להליכה מתמדת אל הקבר?

ושוב: לא ייאמן כי יסופר, האחד

הזה אינו מי שהיה אחד מכוהניו של
המזבח העברי החרוס, אף לא אחד

מפרוץ הכהונה שלו, לא מי שהיה טר־
פר או מורה עברי, לא מי שיצא לו

מוניטין בין העומדים בשערי ציון, לא
יד ושם לאלישע רודין בשדה התחיה

העברית שעה שעמד בקמותונו, בתחום
זה הנהו אלמוני גמור, הוא דוקא נמ־

נה לשעבר עם פרחי הסופרים בשפת
אידיש, אולם בהתחולל הסופה ובפרוץ

ערי במדינה, לאחר שכלתה רגל דרדק־
סחורים ומישיבות והאלף־בית העבר־

רית ירדה למחתרת והיכל התלפיות
של התרבות העברית נהרס ונעשה תל־

שממה, הגיח פתאום לפתע אי־משם
האלמוני הלזה, עלה על תל השממה

ועשה אותו בשיחו הוך ובשירו התם,
כצקן לחשו ובמרי זעמו, תל־ככות

ותל־הגות לתנות מעליו תוקף קדושת
שפתנו, עוז גאוה ועומק יגונה ובזיר־

נה, מבלי משינו נהפך תל הבוויים דוכן
רם לשירה צרופה ולהגיון כן וגאמן,

אביר הצדק נמצא ממילא אביר היפה,
ללמדך שהדבור האמת ישר ומתרומם

מאליו במעלות החן ומי ששם עצמו
מגן על ענין צודק יש והוא מגיע למעי־

לת המשורר, אף אלישע רודין כיון
שנטל על עצמו תפקיד של מליץ־יושר

זכה להשיג דרגה של מליץ נשגב נותן
אמרי שפר, לשיריו אין ברק, אבל

צלילים עז וחודר לנפש, פרקי ההגות
שלו כתובים בכוח הוכחה רב, שופע

מהם שכל נפשי, הגיון נשמתי, אין

הנני מדגיש בהטעמה מפורשת את
מעלתו הפיוטית של רודין ואת סגר־

לות סגנונו הטוב, שפעמים הוא גם
מבריק, מבקרניו לא נהגו עין יפה

באלישע רודין, ובעצם לא נתנו בו כלל
עין, ואם שמזכירים את שמו רואים

חובה לציין שגיבו דל, שיחו ענו, מער־
פו מועט, אין בו תנופה, אין בידו מכ־

חול עשיר־צבעים, אין לו שפה מגור־
נת, אין יריעתו רחבה, או שאין אצלו

כל יריעה, אין לו מטען גדול של נוש־
אים, אם נכוא למנות כל הסגולות המ־

רובות, שאין כפלוני הסופר ובאלמוני
המשורר, אין לדבר סוף, וכנגד זה

כמה קשה להגדיר את מה שיש בכל
אחר, וראשית לכל קשה להגדיר טיבו

של אותו הכשר מיוחד, הנותן לאדם
זכות להימנות בין קהל האמנים או טי־

בו של אותו קו מיוחד, המשמש סימן
היכר למלאכת אמנות, ברשות היצירה

האמנותית שולטים מהומה והפלגה
ובלבול תדעות והורמים והכיוונים,

שיש ואדם תופס את עצמו, שאין הוא
מבין עוד אפילו צורת־אלף במרקחה

זו ואין הוא מסוגל עוד להבחין בין
הני כלבין דחציפין, המפחידים את

קהל ההדיוטות בסיסמאות מרעישות
לבין אריות גמורים, ולואי היינו יכיר־

לים להציל מתוך ערב־רב של הגדרות
והסברות ומלל אסכוליי נוסחה אחת

צנועה, שיש בה בטחון כל־שהוא, מבלי
להשלות את זולתי ואת עצמי אין לי

נוסחה כל־בה כזה, אין שום פסוק בפי,
אבל מעיו אני להגיד, שיש לי תביעה

אחת, צודקת בעיני, לגבי כל זיכר־
אמנות, והיא: שידבר אלי, שידבר אלי

כמישרים, כדרך שיש מבט ישר שאינו
פוזל, איני יכול עוד לשמוע דבור פז־

לני, או דיבור שאינו גושא כלום אלא
אל הענין, צריך שיהיה ענין בכל מר־

צא־פה ומוצא־קולמוס, ענין חיוני, משי־

רוע או מתחנן, מבשר או מפקד, ענין

שבכורה הנפש או בהכרת התנאים,
ענין שהוא בבחינת לא אוכל החשות,

דבור שהוא בגדר צמיחה אישית, גי־
דול עצמו וצער גידול עצמו, או צער

גידולו של חזון אנושי, שיש בו ממי־
לא מיסוד המעשה וכוה, חיים פורץ

מתוכו, דבור כזה העמוס על האדם, כי־
עוד וכתעורה, ולפיכך כל משפט וכל

מלה במשפט מכוונים לתעודתם וקול־
עים לאינו מטרה, דבור כזה לעולם יש

בו משום טענה או מענה, הוא שפך
שיח משום שיש בו שפך־נפש, הוא

חותר לעשות שלום בין אלו יסודות
יריבים, או להיפך, הוא מכריז על איזה

„ברוגז“ חדש, הוא רוצה בדבר־מה, דו־
רש אינה תקון, ומכל מקום הוא נושא

עמו הרדה גדולה והנהו פרי אי המנר־
חנה, דבור כזה טובב הולך תמיד על

אינו נקודה שבלב, שהיא הלב, וממי־
לא אינה עוד נקודה לבד, כי היא הער־

לב, דבור עניני הוצא מקודה שבלב
ויש בו יסוד שבעולם ממילא אינו עני

אפילו הוא ענו, אינו מצומצם אפילו
הוא מוגבל, אינו הדגוני אפילו דל

צבעים, כי צבעו הלב וצבעי הלב עשיר־
רים מאד, אסכם בקיצור: דבור שהוא

בגדר רוח ממלל, הרוח הממללא
היא נשמת האמנות; והנקודה שבלב

שורש גשמתה, ובמידה שאדם מדבר
מתוך הנקודה שבלבו ומשורש נשמתו

הריהו מתרום למעלה אמן ומשורר,
איני חושך כלל לעגוד זר המשורר

עם השועים במלכות השירה, הוא מד־
בר אלי, אמנם, לא ברוב ענין, אבל

תמיד על הענין, ודבורו הן בשיר והן
בפרוזה, הוא בגדר שועת הנפש, או

שרעת השכל והרגש גם יחד, אין הוא
ממתיק, אף לא ממרר, עמי שיחה,

את עצמו ומטוירי ציציו וממילא אינו
חי, רצוני בניב ישר המכוון ישר אלי

ונובע ישר מתוך לב הנואם, אף ישר
אל הענין, צריך שיהיה ענין בכל מר־

זאת במיוחד: קול אלישע הוא תמיד

קול בעוז, קול בתביעה, ולכן גם קול

בכות, בשבתו על תל השממה אין הוא

רק מקונן או מתגונן, אלא גם מתריע

ומתקיף, בנעימה מיוחדת זו שלו צפ־
נים טוב טעמו ובינתו היתירה וחושו

הנכון, ספק גדול הוא אם השירה וה־
קינה עשויות לדור בכפיפה אחת, או

אם המקונן על עוול והלוחם לצדק
אינם צרים זה לזה, וכנדי מתגעגעים

רבים על מחברי הקינות מלשעבר, בין
כל צורות הספרות הקינה היא החיור

רה ביותר, אין ביכלתנו להוסיף על
הקינה האחת הנודעת, אפשר וכדאי

לחקות את שיר השירים, אבל אין כל
טעם לעשות כמתכונת ה„איכה“, שום

קינה אינה נותנת מציג לעומק הצרה
והפורענות, ותחת זאת היא גורמת תר־

ספה עלבון על השבר, אך עמד לו חר־
שו הנכון של אחד מקונן על חורבן

נשמת ישראל במטרופולין לשעבר של
היהדות העולמית, שלא נשא קינים, כי־

אם שר שירים מרוממי נפש, לא בא
אלינו בנהי כי אם בהגה ובהגיון תקיף,

הוא עצומות יגיש ונחמה יבשר, בפרו־
זה פשוטה רושם קולמוסו: „עדיין לא

נולדו על פני האדמה אותם האידיא־
ליט, אשר ינחילו למי שהוא את הזכות

המוסרית לבוא ולמחוק מעל פני הער־
לם את קלסתר פנינו, הטבוע בארבעים

דורות של היסטוריה ונדורות, לאין
ספור מלפני ההיסטוריה, אשר כולם,

כולם יוקדים עברית“, ובשיר הוא נותן
קולו בצלצלי תרועה:

אף עוד הוֹמָה קוֹל בְּרָקָה:

„שָׁפְטִי, אֵף לֹא תֵאבְדִי, הִנֵּה לֹא־

שָׁפְטִי תִקְבְּאִיבִי, הִנֵּה מְדַמָּה

צְרִיבִי יָקוּם עוֹד, יִמָּן קוֹלוֹי“

קול זה הפועם בעוז ובבטחון קיי־
של אביר הנהו, אבירים אינם אימרים

יאוע, אלא חובעים דין וקוראים למי־
פס, ועל ידי כך הם משייכים אמונה

ומשרים בטחון, א. שטיינמן

„ע ל נ ה ר ו ת ה י ג ו ן“

ג. האוהב

לעולם יש להבדיל בין בעל מלאך
 כה אחת לבעל ניגון אחד, או בין בעל
 רעיון טורדני לבעל השאיפה האחת.
 הציטוט הבלתי פוסק במלאכה אחת
 וההתמכרות לרעיון עקשני גורמים על
 הירוב להגבלת האופק ולצמצום כוחות
 הנפש. או שאינם כלל בגדר גורמים
 אלא בחוקה הוצאות מקטנות המוחין
 ומלב צד, שאין לו בעולמו אלא מקד
 צוענית יבשה. ההגיון מחייב, והנסיין
 מורה, שאדם המשקיע עצמו לחיבתו
 בפרטים נמצא מסתפק בתלק ובמיעוט
 המחזיק את המיעוט ואינו נוהג כל
 עיקר אחרי כלליותם של דברים. עני
 ין אחר מי שדבק בניגון אחד או השור
 גה בלי הרף בהגיון לב אחד — שכזה
 יתכן שהוא מתחבר אל הנקודה האחת
 משום שמטנה דווקא מתמשך קו ישר.
 הקו הקצר ביותר, אל הכלל, אל הנצח.
 הוא תופס מיעוט לפי שהלה מחזיק את
 המרובה ומרכז את כל עצמו בנושא
 מסוים. במחוז הפנימי אחד, בחינת בכל
 נפשו ובכל מאוהבו, הגיון לב מתמיד
 זה יש בו משום הגיון עלי כנור
 האהבה, שהרי ענינה של האהבה
 לקפל עולם ומלואו בפרט אחד ולפי
 רוח חופה צרה על הראשים בשביל
 לבנות מתחת לה בנין לעדייעד.

הקפוחות השירה והאהבה שמת נרדף
 פים, אמנם, משברים ורמים רבים עבר
 רו על השירה וערערו יסודותיה, אבל
 גם לאחר שקמו משוררים קוסמיים ודיר
 סוניים באמת הורסי כל השתות ונתר
 רבו אישי האיתנים, המשלחים עלינו
 רעמים ושואגים כאריות — מה אריות?
 — כמלונות מפלצתיות, ונתרווח-המנר
 הג ליצור שירה בלי ליריקה בדומה
 לאותן שיטות פטיכולוגיות, שאין בהן
 מיסוד הנפש, עדיין אנו מחזיקים בדי
 עה חוקה כאמונה, ששירה עיקרה גיר
 גון, לחן מתוק וכלי השיר, המדברים
 אלינו בשפת התותחים. ללא קול כנור
 וחליל, כלים פגומים הם, לעולם אנו
 מצפים לשירה זכה יותר מאשר לדבר
 ריזועם ונעימה עלינו המית היונה
 משאגת אריה. נפשנו סולדת משיחה
 עכורה, פרוצה והרסנית אפילו מבינה
 עז והנופחה נועזה וקולה כוח ובטי
 טילי הברזל אשר לה תרים משאות כבד
 דים. הלא היא תשגיא לדברים בשביל
 לאבדם ולנצחם ולעשות מעולם גדול
 תליעולם, וכנגד זה יקרה לנו שבער
 תים רוח צחה, רעננה, אפילו יש כה
 קול, ענות חלושה, ואין היא מושכת
 אבירים בכוחה. אבל סחה היא לנו
 במלל של עולל רך על נקודה שבלב,
 נקודה שהיא סמל.

ראוי אלישע רודין שנייחד לו מקום
 בין משוררי הנקודה, כי על כל שורה
 מבת השיר שלו פרושה חופת האהבה,
 הוא הנהו האיש אשר חזון אהבה נרדף
 לה פקד את רוחו וכבש את כל מעיר
 ניה. אין הוא חובב שפת עבר כרבים
 מאתנה הוא נכחה, באורה הוא מוקרן
 ובצלה יחפש לו מגן ומחבוא מכל יגד
 עי ההויה ותלאת החיים. „מראה שפתי

הוא בהתאחדו עם אוצר זה: „אצא
 גם אני במחולות, ואם רש —
 הן מבניה... אמנם, אין עמדי גדולות,
 אך הן לב, הן לב לך הבאתי, כל אהר
 בתי לך היא, לך, קח גם אותי, מלוני,
 קחה, צרור בצרורך את נשמתני, ולא
 זו מלהמשיך עליה שפע אהבה והערר
 צה עד שהמשיל עליה את משל כוכבי
 הנצח ושם ביניהם את קנה.
 און תבתן במלים של אלישע רודין
 בלהט האהבה, כולן סהורות, כולן מאיר
 רות וצרופות בלהט הזה ומה בגך
 שאין עמו מלים חדשות וחדושות?
 המלים הישנות מבהירות אצלו באור
 חדש והצירופים הישנים דומה כאילו
 צורפו זה עתה. ככה עולה באונינו אי
 זה רגן החדש משיריו על הכוכבים עתיר
 קי היומין, סוד שיה על הכוכבים הוא
 לכאורה סוד גלוי ושיח נדוש, אבל
 לחש על כוכבים בסוד נאהבים רבה
 הוא מזמור שיר לא שמעתו און לעולי
 מים, יש הגיון מיוחד באהבה, ויש
 מתגיון זה גם באהבה לכוכבים שהיא
 לקחה בעוז מחודש בפי משורר, הקר
 שר כתרי אהבתו לשפת עבר. „בארץ
 האש“, ארץ הגזירה, אשר היא נעשי
 תה שם ללעג ולקלס ולשמצה, היא
 השרידה, היחידה, אשר שחה לעפר
 נפשה כעפר שמו את פיה, חס לה
 מלעמוד בשער ומלדבר אל קהל עם,
 היא המושפלה עד שאול החתיה, רק
 חיון האוהב עלול לרוממה עד לכר
 כבים, חוק אחד לשפת עבר ולצבא
 הכוכבים, חוק עולם, חוק נצח, נצח
 לא תהיה אכזב להוגים בה ילשותים
 ממעיניה, מה עוני? מה כבדיות?
 מה רדיפות? מה כתיכללא? אף
 אגרוף רשע לא ישיג את המוח
 ההוגה את מחשבתו כשפר עבר,
 יומם בסחי, בטיט ירשש תהפלש רוחי
 מושפלת, עבר הנני זכה-נפש, ערב—

למגע שפתי גואלת המשקתני מכדי
 טהור“, ואותה פעולה מטהרת משפתי
 עים גם הכוכבים „שמעמם אש לבנו“,
 כי „עמכם, כוכבי שמים, לבי ירחב,
 לבי עד, בממלכת חוק וחיים גם אני
 איני גר“.
 ידומה שהפיטן קורא גם לעברית
 אהובתו: „בממלכתך, שהיא חוק וד
 יים, גם אני איני גר“, וכאן מתעלה
 אהבתו לעברית לכדי תפיסה קוסמית.
 עברית היא אור החיים, מלכות החוק,
 מצודת הצדק, שבט המוסר והמשפט.
 עץ חיים היא, מנורת המאור, תורה
 אור, מושגים ישנים-נושנים, אבל פה
 בארץ האש, בונאי הנכר והתנכרות,
 „בתוך עם המתעלם משפתו ואוחז
 בשולי הכליה וחונף לכל צורד“, המי
 לים האלה זורחות כאור חדש, אור
 מעונים, האמונה העזה הזאת אמונה
 צרופה היא.
 ואמונה כמה חיבחה? כמורשה, בר
 צון לשאת עליה בכל סבל ובאש חשק,
 היא אש דת, להנחילה לבן, האוהב וד
 מאמין שניהם משתוקקים לקיים כעצ
 מם „ולוירעך אתננה“, אוהב נלהב זה
 לשפת עבר העולה בסולם הזמיר שלה
 לכוכבים קיפל כביכול את אהבתו לב
 נו יחידו, אשר עליו שר יגונים עזים
 בנפלו חלל במלחמה בפרקי „לבן“.
 בתוך אהבת שפת עבר,
 בשירי הראשון בדף הראשון בספרו
 רורים: „בן זה שלי אשר אהב, המצ
 כה לזכרוני, הוא לא ישיר על אבותיו
 שם בקהל הבריונים“, ומקץ שנים
 עת במחול הדמים „גם בנו הופיע
 במחול“ והשפק כרסם את לבו,
 הוא שח בתפלת אשכבה: „בצ
 רוד שפתנו תהי צרורה כנשמתני גם
 נשמתך, כי עיניך המאירות הביאו לה
 מלים סהורות, תלמי שפתנו הם, רויים
 דמעות, הנה, בני הנה, גוספו להם

— שלך, שלי“, ככה קיים בעצמו את
 הפסוק משירו „שפתי עמדי כשכבי
 ובקומי“, ואף כשכב הבן ללא קום
 עוד, על ראש זבח משפחה, העלה
 את שפת עבר מדם בנו יחיד, התיו
 על מזבח אהבתו לעברית. „אלך ללשר
 גי ואשאב מלשוני ללהב לבבי ארוכה,
 כל היסורים וכל היגונים בה יעלו
 לאור ולמנוחה“, למנוחה ולנחמה, וא
 כן, נטף נחמה הוא מוצא בקול הקריר
 אה „ומובטחני כי לעבריות נפקחו עי
 גיר טרם הן לעד סוגרו“, לה, למנחמת,
 הוא מוסר את בנו המת ובידה הוא מפ
 פיד את רוחו „זכרי לטוב, זכרי, שפת
 עבר, כל אלה שקברו את בני“, זאת לא
 זאת, אמונה חיה בלב האב השכול,
 כי גם בנפול הבן אישם בשדה-קטן
 לא מת, לא מת הבן — „שירי מעיד:
 אתה קיים, כי לא למת כותב האב“,
 לא למת כותב האב בשפת עבר, השפה
 העברית יש בה מכות הקסמים של
 תחית המתים, היא שפת חיה, אין בה
 מות, היא בת אל מות, כל ההוגים בה
 וחוסים בצלה ישכנו כצל הנצח, טוע
 מיה חיי-עולם זכו.

ד. האנוס

הרבה קשרו הימנוגות אהבה לשפת
 תווייה, אבל אלישע רודין הגדיל
 מרבים הואיל והוא הקטין מהם
 למענייתו ודוקא משום שלא הבהיק
 כמוהם בכל אבני הברקת של תפארת
 השיר. אתרים נשאו את מדברותיהם
 והוא רק דבר, אתרים המריאו אל גבה
 השחקים של המליצה הנשגבה והוא
 שח במלים פשיטות את יגוננו וגאר
 במחול“ והשפק כרסם את לבו,
 הוא שח בתפלת אשכבה: „בצ
 קראו „תידד“ לעברית בתנאים של
 חורין ובאין חרב חדה מונחת על
 צוארם, והוא שר הלל לעברית במ
 דינה שכל הקורא בשמה של שפה

זו מתחייב למלכות ויורש צינוק או גם
 גרדום, אתרים שבחו ברית במקהלות
 על גפי מרומי קרת והוא יחיד ובודד
 נשא את שובל המלכות של שפתנו
 ובמרתפים התיחד עם הדר כבודה,
 הוא כצבי מורדף רץ בסכנת נפשות
 אחרי שפת ארץ הצבי מבלי לקוות
 לגדולות, לא לתשואות רוב עם, אף
 לא לתמלת סרדיוטיו, שפת עבר היתה
 לו טוס הזהב של כל הדורות ושל כל
 העמים, והוא אף לא העני להתאזר
 בטוס, הוא רק בקש נוצה אחת מטוס
 זה לשימה כחותם על לבו, לבוא כרש
 אל משתה השמנים אשר לעברית
 העבירי גורע, עני וגורע היה, כי הנר
 שם בארץ האש.
 שירת האסיר האנוס, היא שירת
 רודין, בה הוד רוממות של מזמורים,
 שנתחברו בידי אסירים או נחבאים
 במרתפים, ואי אתה יכול לקרוא את
 דבריו כפרקי-שירה בלבד אלא גם
 כפסוקי-הפלה, וממילא אי אפשר לע
 שותם מדרש למחקר אמנותי סתם,
 אין הם דברים שבסתם, יש בהם משהו
 למעלה מזה, הם שועת האסיר, זעקה
 מרה, תלונה בפני בית-דין של הדר
 רות, תעודה לדורות, שירתו היא
 מגילת-ענויים העשויה לזעזע לבבות
 ריבים, ועל הכל יש בה משום פרשת
 אהבה גדולה, סהורה, העולה באש
 ומחאבכת בעתל ענן הכיסופים מתחום
 הנפש היחידה הנענה, עד רום הכוכ
 בים ועד גבהי הרקיעים, אף נועדה
 מטעם הפיטן הנאמן לטהפכה לקרוע
 רקיעים על העוול הגדול שעוללו
 בימינו וליעינינו בעת המהפכה לשפת
 מצודת ציון, שהיא שפת מצודת האי
 מת והצדק, החזון והיעודים הנעלים,
 והיא גם קריאה גדולה להתנערות
 מזפר, לתבוע לשפתנו את חלקה
 בקהליה הגוים ולאמר לאסיריה חוקק
 ואמצו, „מה תבכה כה ובאימה בעדך
 תסגור הדלת? הן לא זאבי ערב המה
 עמוס, הושע וקהלת, הרם קולך, קרא
 בגרון, פתח כל דלת ותלון!“
 אלישע רודין הרים קולו, קרא בגי
 רון, שר עברית במתחרת, ודומה הוא
 לצנחנינו גבורי הכוח, אשר הפליגו
 למדינות זרות כשביל לרדת מערפלי
 מרום אל תוך אופל הצינוקות ולקדש
 שם הגבורה העברית, אף הוא התרומם
 אל הכוכבים בפאת נכר, כשביל לדר
 סם שם שפתנו הנתונה בשפל, ורב
 הצער ששירו „בפאת נכר“ לא מצא
 חד ראוי לו אפילו אצלנו במולדת,
 הוא שקיפל את סערת נפשו לעברית
 בתוך שירו, שנתן לנו פרשת אהבת
 גדולה, שצדק בפשטות את הייו כב
 רוד העברית, ואף את נפש בנו יהידו
 שקע לתוכה, לא צורר במשך שנים
 את תשומת לבנו, אפילו הליריקה הצ
 רופה הסהורה באנושיותה, שבפרקי
 השיר „לבן“ נתעלמה מאתנו, רנן מעין
 זה שהגיע אלינו ממקור נר בשירת
 „חכי לי“ רוממנוהו על נס, קראנו
 אותו יותר מאחד מקרא ועשינו לו שני
 תרגומים, אף זמרנו אותו בכלי-נגן, זו
 היא מידתנו, אונינו כאפרכסות לכל
 קול סמרחק בא ובבת-קול של נפשנו
 אין משגיחים, אין אנו משכילים להר
 קיר את הליריקה ממקור מהצכתנו,
 אלישע רודין הוא מקור, הוא כתב
 עברית בארץ נכר, ואנו הטיבת נכר
 בארץ העברית, אנחנו פה ונשמותינו
 בגלות, אלישע רודין הוא אחד יחיד
 מבני כל הדור ששמר שם על הגוד
 לת, וכלום לא נשמור אנחנו על
 ירושה השומר?